

EUROOPA RISTTEEL

**Naiste võrdne osalemine kõigil
tasanditel: rahu, heaolu ja
ühiskondlike muutuste eeldus**

#FeministEurope #Elections2024

European Women's Lobby manifest

**Kaitseme naiste õigusi ja aitame naistel saavutada
juhipositsioone toimivate institutsiooniliste
mehhanismide abil**

SISUKORD

Kommenteeritud kokkuvõte	3
Manifest	5
Naiste õiguste jätkusuutlik kaitse ja edendamine institutsiooniliste mehhanismide abil Saavutada võrdõiguslik demokraatia ja naiste võrdne esindatus	8
Naiste majandusliku sõltumatuse edendamine feministliku majandusmudeli suunas Lõpetada igasugune patriarhaalse süsteemi põlistatud naiste- ja tütarlastevastane vägivald	9
Lõpetada naiste ja tütarlaste kehade neoliberaalne ja patriarhaalne ekspluateerimine Tagada naiste kehaline enesemääramine	10
Naiste hääled kõlaku kaasa rahu kindlustamisel Aidata naistel saada lahutamatuks osaks rohepöördest	11
Viited	12
Tänuavaldused, paar sõna koostajailt ja lisamaterjalid	13

Hoolimata märkimisväärsetest edusammudest naiste ja tütarlaste õiguste kehtestamisel Euroopas on hiljutised väljakutsed taas näidanud, et kriisid mõjutavad rohkem naisi, tütarlapsi ja naiste õiguste eest seisvaid organisatsioone.

Euroopa Liiduis on üks naine kolmest kogenud füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda ning üks naine kahest on alates 15. eluaastast kogenud seksuaalset ahistamist.

Euroopas on ilmnenud kohutava taandarengu trend. Soolised stereotüübid ja patriarhaalsed väärtused on meie ühiskondades endiselt edukad. Naised sattuvad ikka veel tasustamata või alatasustatud ja tunnustamata hooldajarollidesse, ohjeldamatu seksism jätab naised ilma võrdsetest võimalustest ja volitustest kõigis eluvaldkondades. Mõned kõige fundamentaalsemad ja raskelt kätte võidetud naiste ja tütarlaste õigused on tühistatud. Tänapäeva Euroopas surevad naised endiselt abordivõimaluse puudumise tõttu ning neid tapetakse oma lähedaste või pereliikmete poolt.

AINULT 33,4%
ELI MINISTRITEST ON NAISED²

Me tahame Euroopat, kus naistel ja tütarlastel on kõik võrdsed õigused ning osalus ühiskonna kõikides valdkondades ja kõikidel tasanditel ning nad on vabad igasugusest rõhumisest ja ekspluateerimisest.

Euroopa keskmine sooline pensionilõhe on **30%**³

LISATEAVET SELLE KOHTA, KUIDAS SAATE AIDATA KAASA NAISTE JA MEESTE tõelise võrdõiguslikkuse saavutamisele Euroopas, leiate meie manifesti täisversioonist allpool.

Naiste ja tütarlaste õiguste seadmine Euroopa poliitikate keskmesse on kohustuslik selleks, et viia ellu Euroopa eesmärgid rahust, demokraatiast, kaasatusest, võrdõiguslikkusest ja solidaarsusest.

Kutsume ELi ja liikmesriikide otsustajaid üles eraldama vahendeid ning võtma kasutusele siduvad meetmed, et:

- ✓ **saavutada võrdõiguslik demokraatia ja naiste võrdne esindatus;**
- ✓ **võidelda naiste majandusliku sõltumatuse eest ja liikuda feministliku majandusmudeli suunas;**
- ✓ **lõpetada igasugune naiste- ja tüdrukutevastane vägivald, mida kasutab patriarhaalne süsteem;**
- ✓ **teha lõpp naiste ja tütarlaste kehade neoliberaalsele ning patriarhaalsele ekspluateerimisele;**
- ✓ **garanteerida naiste kehaline autonoomia;**
- ✓ **kaasata naiste hääled rahu kindlustamisel;**
- ✓ **naised saaks rohepöörde ja digiülemineku lahutamatuks kaasosalisteks.**

Euroopa Liit peaks:

- pakkuma aktiivset toetust, sealhulgas rahalisi vahendeid ja turvalisi ruume naiste õiguste eest seisvatele organisatsioonidele;
- võtma vastu soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise strateegia, sealhulgas soolise eelarvestamise põhimõtted, et kohaldada neid kõigis ELi poliitilistes instrumentides, pöörates seejuures erilist tähelepanu olulistele muutustele, nagu digiüleminek ja rohepöörde;
- tagama naiste ja meeste võrdse 50/50 esindatuse poliitiliste otsuste tegemisel kõigis ELis otsustusorganites, sealhulgas ELi "tipptöökohtadel";
- viima mitmeaastase finantsraamistiku (MFF 2021-2027) 2023. aasta vahehindamise käigus läbi soolise eelarvestamise;
- võtma kiiresti vastu naistevastase ja perevägivald direktiivi, muuhulgas selle sätted naiste seksuaalse eksploateerimise ja naistevastase kübervägivald kohta;
- tegema ettepaneku lisada naiste- ja tütarlastevastane vägivald Eurocrimesi loetellu, tagamaks, et ELi õigusraamistik käsitleb kõiki naiste- ja tütarlastevastase vägivald vorme;
- võtma ELi tasandil vastu võrdõiguslikkuse mudeli ja ühtlustama ELi õigusaktid nii, et need on kooskõlas lõppeesmärgiga;
- tunnustama naiste seksuaalset ja reproduktiivset tervist ning õigusi (SRHR), sealhulgas õigust ohutule abordile osana naiste ja tüdrukute inimõigustest, ja lisama selle Euroopa põhiõiguste hartasse;
- rakendama täielikult ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 ning kogu naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava;
- süstemaatiliselt rakendama soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist ja kasutama sektoriteülest lähenemist kliimapoliitika ja -eeskirjade koostamisel.

EL ja liikmesriigid peaksid:

- võtma vastu siduvad õigusaktid kvootide ja nn tõmbelukumeetodil koostatud valimisnimekirjade kohta, et valimismeetodist olenemata saavutada poliitilistele positsioonidele valitud esindajate puhul mõlema soo võrdne esindatus;
- investeerima, ehitama ja säilitama kättesaadavad, taskukohased ning kvaliteetsed hooldustaristud ja -teenused, et tagada inimõigustel ja eluringil põhinev hooldusvajadus iga eluetapis;
- tagama naistele juurdepääsu korralikule ja kvaliteetsele tööle, sealhulgas inimväärsele sissetulekule, võrdsele tasule, turvalisusele, isiklikule arengule ja piisavale sotsiaalkaitsele, pöörates erilist tähelepanu kõrgema töötuse määraga ning madalaima palgaga naistele, nagu puuetega, sisserändajatest, eakamad ja maapiirkondades elavad naised;
- pakkuma kõigile tasuta ja kergesti kättesaadavat tuge, mis on kohandatud naiste- ja tütarlastevastase vägivald ohvrite vajadustele, sealhulgas puuetega, maapiirkondades elavatele ja kodututest sisserändajatest naistele;
- pakkuma tõhusat tuge seksuaalse ärakasutamise ohvriks langenud naistele, rakendades väljumisprogramme, sealhulgas juriidilist, tervishoiu-, eluaseme- ja tööhõivealast toetust;
- garanteerima ohutu, seadusliku ja tasuta abordi kättesaadavuse kõigile naistele olenemata asjaoludest ja pöörates erilist tähelepanu vähemusrühmade vajadustele nagu sisserändajatest või puuetega naised;
- kaasama koolide õppekavadesse kõikehõlmava suhte- ja seksuaalhariduse, mis tugineb isiku autonoomiale, austusele, vastastikusele nõusolekule, turvalisele ja meeldivale seksile ning võitleb sooliste stereotüüpide, pornograafiavägivald, isiku objektistamise ja pornofitseerimise vastu;
- arendama spetsiaalseid tugiteenuseid kõigi sõja tõttu ümberasustatud naiste ja tütarlaste jaoks, sealhulgas tagada neile üldine juurdepääs õigus- ja meditsiiniteenustele, samuti psühhosotsiaalse, seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu teenustele, mis oleks täielikult kättesaadavad ja kohandatud ka puuetega ja eakatele naistele ning erineva kultuurilise ning keelelise taustaga naistele ja tütarlastele;
- haarama kinni rohepöörde võimalustest, et tegeleda soolise palga-, tööhõive-, pikaajalise palga- ja pensionilõhega ning tagada naiste majanduslik sõltumatus.

**KASUTAGEM ÄRA 2024. AASTA EUROOPA PARLAMENDI
VALIMISED, ET SAAKSIME EUROOPA LIIDU SÜDAMES
KINDLALT KEHTESTADA**

**NAISTE ÕIGUSED NING NAISTE JA
MEESTE VÕRDÕIGUSLIKKUSE.**

MEIE ÜLESKUTSED

Pärast 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimisi oli ainult 17 naissoost Euroopa Parlamendi liiget pärit etniliste vähemuste seast, moodustades vaid

2,4%

kõigist Euroopa Parlamendi liikmetest¹³

COVID-19 pandeemia esimese laine ajal kulutasid naised

18,6 tundi

nädalas majapidamistöodele ja toiduvalmistamisele võrreldes meeste

12,1 tunniga¹⁴

AINULT 33,4%
ELI MINISTRITEST ON NAISED¹²

Manifest

Euroopa Komisjoni esimene naispresident koos oma ajaloolise kabinetiga, mis koosnes peaaegu võrdselt naissoost ja meessoost volinikest, ning tegevusega, mis hõlmas võrdõiguslikkuse voliniku nimetamist, kauaoodatud **direktiivi Naised juhatuses vastuvõtmist, palga läbipaistvuse direktiivi ning Euroopa Komisjoni ettepanekut naistevastast vägivalda ja koduvägivalda käsitleva direktiivi kohta**: need on mõned näited hiljutistest **olulistest võitudest** naiste õiguste ja kõigi Euroopa inimeste heaks.

Keset mitmeid väljakutseid nagu COVID-19 pandeemia, Venemaa sissetung Ukrainasse, energiakriis, kliimakriis ja loodusõnnetused, galopeeriv inflatsioon, kahaneb tegevusruum ja vähenevad ressursid naiste õiguste kaitseks - naised ja naiste õiguste eest seisvad organisatsioonid on neist tõsiselt ja ebaproportsionaalselt palju mõjutatud ning oleme olnud tunnistajaks naiste kui konkreetse poliitilise teema kõrvallekkkamisele. **Naiste ja tütarlaste õiguste Euroopa poliitika keskmesse seadmiseks on vaja tugevat tahet.**

Esimest korda kümne aasta jooksul on sooline ebavõrdsus tööhõive, hariduse, tervisliku seisundi ja tervishoiuteenuste kättesaadavuse puhul suurenenud. Traditsioonilised rollid, mis põhinevad soolistel stereotüüpidel ja patriarhaalsetel väärtustel, on meie ühiskondades tõusuteel, viies naised tasustamata või alamakstud ja tunnustamata hooldusrollidesse ning pannes naiste õlule suure koorma kui nad soovivad meestega võrdsel määral osaleda poliitikas ja ametlikul tööturul. Seksismi levik surub jätkuvalt alla ning rõhub naisi ja tütarlapsi, sundides neid sõltuvusse ning takistades naistel ja tütarlastel kasutamast võrdseid võimalusi ning saavutamast mõjuvõimu igas eluvaldkonnas. Kuna erinevused ELi liikmesriikide vahel on murettekitavalt suurenenud, **on Euroopas alanud hirmutav tagasimineku trend.** Mõned kõige fundamentaalsemad ja raskemini kättevõidetud naiste ning tütarlaste õigused on tühistatud. On õudne, et tänapäeva Euroopas **surevad naised endiselt abordile juurdepääsu puudumise tõttu**, näiteks Poolas, kus selle põhiõiguse *de facto* keelamine on põhjustanud vähemalt kuue naise surma.⁵ CEDAW vaatluse tulemuste kohaselt keelavad paljud riigid naistele juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õiguste teenustele⁷ vähemuste,⁸ sh puuetega naiste, varjupaigataotlejate ja sisserändajatest naiste jaoks. Ükski riik ei ole kaitstud sellise naiste õiguste tagasilöögi eest. Näiteks Prantsusmaal **tapeti 2021⁹ aastal 113 naist nende (endise) partneri poolt ja Euroopas tapeti 2020¹⁰ aastal umbes 2600 naist nende intiimpartnerite või pereliikmete poolt.** Vaatamata ELi õiguslikule kohustusele tagada naiste ja meeste võrdõiguslikkus ning soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise, st soolise võrdõiguslikkuse aspekti rakendamisele kõigis poliitikavaldkondades, ei ole naiste põhiõigused veel tegelikkuses realiseerunud.

50

naist sureb Euroopas iga nädal meestepoolse perevägivalda tõttu¹¹

Keskmiselt teenivad naised ELis tunnisx

12,7%

vähem kui mehed¹⁵

06

Euroopa keskmine sooline pensionilõhe on

30%

see mõjutab naiste majanduslikku sõltumatust ja pensioniiga.¹⁶

Me tahame:

Euroopat, kus kõigil naistel ja tütarlastel kogu nende mitmekesisuses on kõik võrdsed õigused ja osalus ühiskonna kõigis valdkondades ning kõikidel tasanditel ning nad on vabad igasugusest rõhumisest ja ekspluateerimisest. Selline Euroopa oleks kasulik kogu Euroopa ühiskonnale kuna see:

- suurendaks Euroopa institutsioonide legitiimsust ja esinduslikkust;
- aitaks kaasa demokraatialõhe ületamisele ELi ja selle kodanike vahel, eriti naiste ja tütarlaste puhul;
- parandaks ELi poliitika tõhusust ja reageerimisvõimet;
- luues heaolu: soolise võrdõiguslikkuse edendamise tooks 2050. aastaks kaasa ELi SKP suurenemise 6,1-9,6 protsendipunkti võrra elaniku kohta, mis on 1,95-3,15 triljonit eurot;¹⁷
- suurendaks tööhõive määra: võrdsed võimalused inseneeriahariduses (STEM) ja tööturul tooks 2050. aastaks kaasa ELi tööhõive määra kasvu 2,1-3,5 protsendipunkti võrra.¹⁸

Kutsume üles

- **Kandidaate** oma kampaaniates tegelema naiste ja tüdrukute tegeliku eluga seotud probleemide kogu mitmekesisusega ja hoidma naiste õigused poliitilises päevakorras kõrgel kohal ka pärast valimisi!
- **Euroopa ja liikmesriikide erakondi ning Euroopa poliitiliste parteide grupe** rakendama oma programmides soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist ja soolist eelarvestamist!
- **Meediat** pakkuma valijatele erapooletut, sõltumatut, täielikku teavet ja põhjalikku ülevaadet oma valikuvõimalustest, andes võrdse platvormi nii nais- kui ka meessoost kandidaatidele oma sõnumi levitamiseks; kajastama rohkem naiste õiguste teemasid ning loobuma lõplikult kõigist soolistest stereotüüpidest ja naiste objektistamisest!
- **Valijaskonda** valimistel kaasa rääkima, hindama kandidaatide saavutusi ja pühendumust naiste õigustele ning hääletama feministlike juhtide poolt!
- **ELi institutsioone** võtma vastutuse selle eest, et võimaldada nii nais- kui ja meessoost kandidaatide puhul demokraatlikku, õiglast ja võrdset valimisprotsessi, kus nad tunnevad end võrdselt turvaliselt ja on teretunud kasutama kõiki avalikke foorumeid valijaskonnaga suhtlemiseks, ilma et oleks oht sattuda soopõhise vale- või eksitava info või veebis ja väljaspool seda toimuva ahistamise ohvriks!

Ainult üheskoos, jätmata maha ühtegi naist ja tütarlast, saame praeguste väljakutsetega edukalt toime tulla. **Naised ei ole** mitte ainult rohkem kui pool elanikkonnast, vaid ka võtmetegijad muutuste puhul. Seetõttu peavad naised olema vabad ja toetatud osalemaks kõigis eluvaldkondades, kõigil tasanditel, sealhulgas osalemaks aktiivselt poliitilises elus hääletamise teel, kuuluma demokraatlikesse mehhanismidesse jne. Just **naisi kaasates ja nende asjatundlikkuse toel** leiame sobivad lahendused ning rakendame **sotsiaalselt, majanduslikult ja keskkonnavalaselt õiglast üleminekut**. Euroopa Parlamendi 2024. aasta valimised on pöördepunktiks Euroopa naiste ja tütarlaste jaoks, Euroopa rahu, demokraatia, kaasatuse, võrdsuse ja solidaarsuse projekti jaoks – **võtkem kõik oma vastutus!**

**2024. AASTA EUROOPA
PARLAMENDI VALIMISED
ON PÖÖRDEPUNKT**

**VÕTAME KÕIK
VASTUTUSE!**

NAISTE ÕIGUSTE JÄTKUSUUTLIK KAITSE JA EDENDAMINE INSTITUTSIOONILISTE MEHCHANISMIDE ABIL

Praegune ebavõrdsus on sügavalt juurdunud naiste ja meeste vahelistes **võimuhetes** ning seda süvendavad naiste õiguste vähenemine ja ekslik ettekujutus, et võrdõiguslikkus seadusandluses viib tõelise soolise võrdõiguslikkuseni. „Loomulik” areng ei ole naiste ja meeste võrdõiguslikkuse realiseerumisel tõhus – **peame olema aktiivsed ja ettevaatavad.**

KUTSUME EL TULEVASI OTSUSTAJAJAID:

- võtma vastu **soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise** strateegia, sealhulgas **kohandama soolist eelarvestamist**, et realiseerida seda kõigis ELi poliitilistes instrumentides, pöörates erilist tähelepanu olulistele muutustele, nagu digiüleminek ja rohepööre;
- hindama **Soolise võrdõiguslikkuse strateegiat 2020-2025**, kaasama tulemused **Soolise võrdõiguslikkuse strateegiasse 2.0 aastateks 2025–2030** ja lisama sellesse strateegiasse sihtotstarbelise eelarve;
- looma **naiste õigusi ja soolist võrdõiguslikkust käsitleva ELi Nõukogu koosseisu**;
- pakkuma aktiivset **toetust naiste õiguste eest seisvatele organisatsioonidele**, sealhulgas rahalisi vahendeid ja turvalist tegevusruumi;
- **nimetama ametisse ELi voliniku, kes vastutab ainuisikuliselt naiste õiguste kaitse ja soolise võrdõiguslikkuse eest** ning koos kõigi teiste volinikega soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise eest kõikides nende juhitud valdkondades;
- võtma vastu edasiviivad meetmeid, et **võidelda sooliste stereotüüpide, seksismi ja seksistliku vihakõne** ning selle mõju vastu ühiskonna kõigis sektorites, sealhulgas meedias, internetis, hariduses ja tööturul; neis tuleks erilist tähelepanu pöörata **müüdile ja desinformatsioonile vähemuste hulka kuuluvate naiste ning mitmekordsele diskrimineerimisele**, mida nad kogevad ka muudel põhjustel, nagu puue, etniline päritolu, vanus, seksuaalne sättumus ja staatus.

VÕRDÕIGUSLIKU DEMOKRAATIA JA NAISTE VÕRDSE ESINDATUSE SAAVUTAMINE

Naised ei ole vähemus, nad moodustavad üle poole elanikkonnast. Naised ei ole homogeenised, nende tegelik elukogemus sünnib ristumisest paljude teguritega. Seetõttu on naiste mitmekesine ja võrdne esindatus poliitilises, sotsiaalses ja majanduslikus sfääris Euroopa demokraatia jaoks hädavajalik.

MEIE ÜLESKUTSED EUROOPA LIIDULE:

- kehtestada **kohustuslik võrdsus** ELi valimiste kandidaatide nimekirjades;
- tagamaks, et **naiskandidaadid paigutatakse** ELi valimisnimekirjas valitavatesse kohtadesse, muuta **kvootide ja alternatiivsete viiside** kasutamine, näiteks "tõmbliku"-nimekirja kasutamine nais- ja meessoost kandidaatide puhul kohustuslikuks;
- tagada **naiste ja meeste võrdne esindatus poliitiliste otsuste tegemisel suhtarvuga 50/50** kõigis ELis otsuseid tegevates organites, sealhulgas ELi "tipptöökohtadel";
- täpsustada erakondade kohustust **nimetada ELi valimisnimekirjades juhtivkandidaatideks nii naine kui ka mees.**

MEIE ÜLESKUTSED EL LIIKMESRIIKIDELE:

- esitada kandidaadid volinikuks sellisel viisil, et **Euroopa Komisjoni liikmete seas oleks naistele ja meestele tagatud võrdne esindatus**;
- võtta vastu **siduv õigusakt kvootide ja "tõmbliku" põhimõttel koostatud nimekirjade kohta** sõltuvalt valimissüsteemist, et saavutada **valitud esindajate võrdne esindatus** poliitiliste otsuste tegemise ametikohtade puhul;
- **tagada õigus hääletada, kandideerida ja osaleda demokraatlikus elus kõigile naistele, sealhulgas puuetega naistele**, kellelt need õigused võidakse endiselt ära võtta ja/või kes seisavad silmitsi täiendavate takistustega selles protsessis.
- kohandada, **asjakohaselt rakendada ja rahastada siduvaid meetmeid**, et tagada **naiste turvaline osalus avalikus veebi- või füüsilises ruumis**;
- tagada **direktiivi Naised juhatuses kiire rakendamine**, et saavutada naiste võrdne esindatus majandussektori ametikohtadel, kus asju otsustatakse.

Lisateave

VÕITLUS NAISTE MAJANDUSLIKU SÕLTUMATUSE EEST TEEL FEMINISTLIKU MAJANDUSMUDELI SUUNAS

Me peame kasutusele võtma **feministliku majandusmudeli**, mis on kinnistatud **majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaõiguses** ning mis **tunnistab hoolitsust inimese eest kui meie ühiskonna selgroogu**. Peame investeerima pööramaks tagasi vaesuse feminiseerumist, mis eriti mõjutab tõrjutud naisi, kuna nad on kogenud diskrimineerimise erinevaid vorme.

MEIE ÜLESKUTSED EUROOPA LIIDULE:

- integreerida **sooline aspekt finants-, majandus-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitikasse**;
- tagamaks **Euroopa hooldusstrateegia** integreerimine inimõiguste raamistikku, tuleb lähtuda terviklikust elutsükli põhinevast lähenemisviisist, tunnistades, et hoolitsus inimese eest on meie majanduse oluline osa;
- liikuda kõnealusest strateegiast kaugemale, et luua Euroopa jaoks **hooldusleping**, mis on võrdväärne Euroopa rohekokkuleppe ja digitaalarengu tegevuskavaga ning mille sihtotstarbelised investeeringud on nendega sarnased;
- viia läbi **soolise eelarvestamise analüüs 2023.** aasta vahehindamise käigus **mitmeaastase finantsraamistiku (MFF) (2021-2027) läbivaatamiseks ja integreerida see soolise võrdõiguslikkuse tulevikuplaanidesse 2027-2033**;
- luua kogu ELi hõlmav katseprojekt, mille eesmärk on **soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine eelarveotsustele**, ning jälgida selle rakendamist ja tulemusi **sihtotstarbelise tööühma abil**;
- võtta vastu **Euroopa hooldustoetuse ja -teenuste eesmärk, tunnistades kõigi naiste, sealhulgas eakate ja puuetega naiste rolli hooldajadena.**

MEIE ÜLESKUTSED EL LIIKMESRIIKIDELE:

- ehitada ja säilitada **kättesaadavad, taskukohased ja kvaliteetsed hooldustaristud ning investeerida hooldusteenustesse, et inimõiguste ja inimese elutsükli lähenemisviisi raames rahuldada hooldusvajadused inimese igas eluetapis**;
- tagada **naistele juurdepääs inimväärsele ja kvaliteetsele tööle, sealhulgas inimväärsele sissetulekule, võrdsel tasul, turvalisusele, isiklikule arengule ja piisavale sotsiaalkaitsele**, pöörates erilist tähelepanu kõrgema töötuse määraga ning madalaima palgaga naistele, nagu puuetega, sisserändajatest, eakad ja maapiirkondades elavad naised;
- tagada sotsiaalsete õiguste **isikustamine** ja personaalne (progressiivne) **maksustamine**;
- viia süstemaatiliselt läbi **majandus- ja sotsiaalpoliitika soolise võrdõiguslikkuse hindamist**, et tegeleda vaesuse feminiseerumise struktuursete põhjustega;
- käsitleda soolisi pensionilõhesid ja heastada need **pensionireformi** käigus.

Lisateave

IGASUGUSE PATRIARHAALSE SÜSTEEMI POOLT KASUTATAVA NAISTE- JA TÛTARLASTEVASTASE VÄGIVALLA LÕPETAMINE

Naiste- ja tütarlastevastane vägivald (VAWG) on naiste inimõiguste kõige levinum rikkumine. Meestepoolne vägivald on paljude Euroopa naiste ja tüdrukute jaoks igapäevane nähtus ning naiste ja meeste vahelise struktuurse ebavõrdsuse väljendus. Rahu ja julgeolek ei saa eksisteerida seni kuni naised Euroopas kardavad oma turvalisuse pärast oma kodus, töökohas või avalikus ruumis. ELis on **üks naine kolmest kogenud füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda** ning **üks naine kahest on alates 15. eluaastast kogenud seksuaalset ahistamist**.¹⁹

MEIE ÜLESKUTSED EUROOPA LIIDULE:

- võtta kiiresti vastu **direktiivi naistevastase vägivalla ja perversivägivalla osa, sealhulgas selle sätteid naistevastase seksuaalse ekspluateerimise ja kübervägivalla kohta**;
- nimetada pärast ELi Istanbuli konventsiooniga ühinemist ametisse **VAWGi kõigi vormide lõpetamiseks ELi koordinaator**, kes tagab eri õigusaktide rakendamise sidususe;
- tagada, et **kõiki naiste seksuaalse ekspluateerimise vorme, seal hulgas prostitutsiooni ja surrogaatemadust, käsitletak** piisaval määral ELi toimimise lepingu (TFEU) artikli 83 lõikes 1 osutatud Eurocrime'is ja teistes ELi õigusaktides;
- **teha ettepanek lisada naiste- ja tütarlastevastane vägivald Eurocrimes'i loetellu**, tagamaks kõiki naiste- ja tütarlastevastase vägivalla vorme hõlmava ja igakülgse ELi õigusraamistiku valmimine;

MEIE ÜLESKUTSED EL LIIKMESRIIKIDELE:

- ratifitseerida ja rakendada **Istanbuli konventsioon tervikuna ilma reservatsioonideta**, käsitledes naiste- ja tütarlastevastast vägivalda kui struktuurset inimõiguste rikkumist ja diskrimineerimist ning rakendades sootundlikku vaatenurka kõigis poliitikavaldkondades ja -tavades;
- tagamaks **sisserändajatest ja pagulastest naiste ning tütarlaste ohvrite õiguste kaitse, eriti autonoomse elukoha staatuse andmisel**, tuleks kaaluda soopõhiseid varjupaigataotlusi, vastuvõtumenetlused peavad olema sootundlikud ning naiste- ja tüdrukutevastase vägivalla ohvrite suhtes tuleb kohaldada mitte-tagasisaatmise põhimõtet.
- rakendada **täielikult naistevastast vägivalda ja perversivägivalda käsitleva direktiivi sätteid**, kui direktiiv on vastu võetud;
- pakkuda **tasuta ja kergesti kättesaadavat tuge**, mis on kohandatud **naiste- ja tütarlastevastase vägivalla ohvrite vajadustele**, kõigile, sealhulgas puuetega, maapiirkondades elavatele, kodututest sisserändajatest naistele;

Lisateave

NAISTE JA TÜTARLASTE KEHADE NEOLIBERAALSE NING PATRIARHAALSE EKSPLUATEERIMISE LÕPETAMINE

Seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuv inimkaubandus on ELis endiselt kõige levinum ärakasutamise vorm. Valdav enamus ohvritest on naised (87%)²⁰ **Seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil toimuv inimkaubandus ei eksisteeriks ilma nõudluseta prostitutsiooni järgi**, mistõttu peame võitlema prostitutsiooni ja seksuaalse ekspluateerimise vastu, mis on naiste ja tütarlaste vastu suunatud vägivalda vormid.

MEIE ÜLESKUTSED EUROOPA LIIDULE:

- võtta ELi tasandil vastu võrdõiguslikkuse mudel ja ühtlustada ELi õigusaktid kooskõlas prostitutsiooni lõpp-nõudluse lähenemisviisiga;
- tagada inimkaubanduse vastast võitlust käsitleva direktiivi 2011/36/EL tulemuslik ülevõtmine, pöörates erilist tähelepanu soolisele analüüsile ja seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuvale inimkaubandusele.
- tagada inimkaubandusevastase võitluse eraldiseisva täistööajaga koordinaatori jätkuv mandaat, selleks, et rakendada inimkaubandusevastase võitluse direktiiv, ning laiendada tema mandaati pärast seksuaalse ärakasutamise alaste õigusaktide kehtestamist, et jälgida ka kõigi inimkaubanduse ning naiste ja laste seksuaalse ärakasutamise vastase võitlusega seotud aspektide rakendamist vastavalt ELi toimimislepingu artikli 83 lõikele 1;
- tagada kooskõla CEDAW ja selle üldsoovitusega nr 38 kõigis õigusraamistikes ning tunnustada inimkaubanduse ja prostitutsiooni vahelisi seoseid.

MEIE ÜLESKUTSED EL LIIKMESRIIKIDELE:

- pakkuda tõhusat tuge seksuaalse ärakasutamise ohvriks langenud naistele, rakendades väljumisprogramme, sealhulgas juriidilist, tervishoiu-, eluaseme- ja tööhõivealast toetust;
- kõrvaldada sanktsiooni tingimuslikkus, mis on seotud asjaoluga, et inimene "teab", et temaga kaubitsetakse;
- arendada ja rahastada spetsiaalseid infrastruktuure ning teenuseid, mis on kohandatud kõige haavatavamatele inimkaubanduse ja seksuaalse ärakasutamise ohvritele nagu vähemusrühmadesse kuuluvad, sisserändajad, noored, puuetega naised, vaesuses elavad või kuritarvitamise taustaga naised, kaasates varjupaigad, abiliini ja koolitatud spetsialistid.

Lisateave

NAISTE KEHALISE ENESEMÄÄRAMISE TAGAMINE

Reproduktiivse sunni kasutamine ning ohutu ja seadusliku abordihoolduse eitamine on naiste- ja tütarlastevastase vägivalda vorm.

MEIE ÜLESKUTSED EUROOPA LIIDULE:

- tunnustada Seksuaalset ja reproduktiivset tervist ning õigusi (SRHR), sealhulgas õigust ohutule abordile osana naiste ja tüdrukute inimõigustest ning lisada need Euroopa põhiõiguste hartasse;

MEIE ÜLESKUTSED EL LIIKMESRIIKIDELE:

- garanteerida ohutu, seadusliku ja tasuta abordi kättesaadavus kõigile naistele olenemata asjaoludest ja pöörates erilist tähelepanu vähemusrühmade vajadustele nagu sisserändajatest või puuetega naised;
- tagada tasuta, kvalitatiivne ja võrdne juurdepääs kõigile rasestumisvastastele vahenditele, sealhulgas erakorralised rasestumisvastased vahendid ning toetada täiendavaid uuringuid, et vähendada naiste rasestumisvastaste vahendite kahjulike kõrvaltoimete riski, samuti arendada ja turustada uusi meestepoolseid rasestumist vältivaid vahendeid;
- kaasata koolide õppekavadesse kõikehõlmav suhte- ja seksuaalharidus, mis tugineb autonoomiale, austusele, vastastikusele nõusolekule, turvalisele ja meeldivale seksile ning võitleb sooliste stereotüüpide, pornograafilise vägivalda ning naiste objektistamise ja pornostamise vastu;
- ennetada, keelata ja kriminaliseerida naiste suguelundite moonutamine ja teiste valikuliste seksuaalse vägivalda vormid ning naiste seksuaalsuse ja reproduktiivõiguste kuritarvitamine, mis sisalduvad Istanbuli konventsioonis, näiteks sunniviisiline abort, sundabieliu ja sunniviisiline steriliseerimine, sealhulgas puuetega naiste ja tütarlaste puhul.

Lisateave

NAISTE HÄÄLTE KAASAMINE RAHU KINDLUSTAMISEL

Kõikide sõdade ja relvastatud konfliktide toore reaalsuse all kannatavad alati naised, mitte ainult need, kes peavad oma riigist põgenema, vaid ka nende kehad on lahinguväljad, kus vägivaldsete naudinguid võitu, nagu sõda Ukrainas taas kord näitab. Siiski on naised sõja ajal ühiskonna toimimiseks jätkuvalt hädavajalikud. **Kõik ELi reageeringud sõjale ja konfliktidele peavad seega hõlmama soolise võrdõiguslikkuse mõõdet.**

MEIE ÜLESKUTSED EUROOPA LIIDULE:

- **rakendada täielikult ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325** ning kogu naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava;
- edendada ja finantsiliselt planeerida **rahukultuuri keskpikas ja pikas perspektiivis**;
- tagada, et **naiste õiguste kaitse organisatsioonid ja naised kaasatakse otsustusprotsessidesse** nagu rahuläbirääkimised, riigi ülesehitus, rahu kindlustamine jne;
- **teostada soopõhine audit ehk rekonstrueerimisprogrammide ja -poliitike hindamine**, hindamaks nende mõju soolisele võrdõiguslikkusele ja naiste õigustele ning teostada tõhusat järelevalvet nende üle.

MEIE ÜLESKUTSED EL LIIKMESRIIKIDELE:

- arendada **spetsiaalseid tugiteenuseid kõigile sõja tõttu ümberasustatud naistele ja tütarlastele**, sealhulgas üldine juurdepääs õigus-, meditsiini-, psühhosotsiaal- ning seksuaal- ja reproduktiivtervishoiuteenustele, mis on **täielikult kättesaadavad ja kohandatud puuetega, eakatele ning erineva kultuurilise ning keelelise taustaga naistele ja tütarlastele**;
- tagada, et **sisserändajatest naistele ja tütarlastele osutavad tugiteenuseid spetsiaalselt koolitatud töötajad**, eelkõige naiste- ja tüdrukutevastase vägivalda ning seksuaalse ärakasutamise küsimustes.

Lisateave

NAISTE MUUTMINE ROHEPÖÖRDE LAHUTAMATUKS OSAKS

Sugu, etniline, rassiline, puue ja muud tegurid, sealhulgas ülemaailmne sotsiaalne ebavõrdsus, muudavad **kliimamuutuse feministlikuks probleemiks**. Kliimakriis mõjutab naisi ebaproportsionaalselt, jättes nad samas **võimsaks keskkonnamuutuste mõjutajaks**, kes tuleb täielikult rohepöördesse kaasata.

MEIE ÜLESKUTSED EUROOPA LIIDULE:

- süstemaatiliselt **rakendada soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist ning kasutada kliimapoliitika ja -määruste raamistiku koostamisel valdkondadevahelist lähenemist**;
- **rakendada kliima ja säästva arengu rahastamisel soolist eelarvestamist.**

MEIE ÜLESKUTSED EL LIIKMESRIIKIDELE:

- suurendada naiste esindatust kohalike omavalitsuste ja ministeeriumide kliimaga seotud otsuste tegemisel;
- vältida ennetavalt **energiavaesuse kasvu**, mis ebaproportsionaalselt suurel määral mõjutab naisi;
- haarata kinni rohepöörde võimalustest, et **tegeleda soolise palga-, tööhõive-, pikaajalise palga- ja pensionilõhena ning tagada naiste majanduslik sõltumatus**.
- rakendada täielikult naiste staatust käsitleva komisjoni kokkulepitud järeldused naiste,²¹ soo ja kliima kohta (E/CN.6/2022/L.7).

Lisateave

VIITED

- 1 Fundamental Rights Agency, Violence against women: an EU-wide survey, 2014: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
- 2 EIGE 2022 Gender Equality Index
- 3 <https://www.equalpayday.be/europa/>
- 4 EIGE 2022 Gender Equality Index
- 5 <https://www.euractiv.com/section/health-consumers/news/polands-de-facto-abortion-ban-risks-lives-says-mep/>
- 6 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolNo=INT%2FCEDAW%2FCOC%2FSVN%2F51818&Lang=en
- 7 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolNo=INT%2FCEDAW%2FCOC%2FHUN%2F51815&Lang=en
- 8 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolNo=CEDAW%2FC%2FBEL%2FCO%2F8&Lang=en
- 9 <https://www.noustoutes.org/comprendre-les-chiffres/>
- 10 <https://eige.europa.eu/publications/improving-legal-responses-counter-femicide-european-union-perspectives-victims-and-professionals>
- 11 <https://www.womenlobby.org/EWL-unveils-a-new-factsheet-on-violence-against-women>
- 12 EIGE 2022 Gender Equality Index
- 13 https://www.enar-eu.org/wp-content/uploads/2019_06-Racial-diversity-EU-Parliament-elected-MEPs.pdf
- 14 EIGE 2021 Gender Equality Index 2021
- 15 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/equal-pay/gender-pay-gap-situation-eu_en
- 16 <https://www.equalpayday.be/europa/>
- 17 <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/economic-and-financial-affairs/economic-benefits-gender-equality>
- 18 EIGE. Economic Benefits of Gender Equality in the European Union Overall economic impacts of gender. Available here: <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/economic-and-financial-affairs/economic-benefits-gender-equality>
- 19 Fundamental Rights Agency, Violence against women: an EU-wide survey, 2014: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
- 20 EUR-Lex - 52022DC0736 - EN - EUR-Lex (europa.eu)
- 21 <https://www.undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=E%2FCN.6%2F2022%2FL.7&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>

KINNITAGEM TAAS TUGEVAT POLIITILIST TAHET JA ERALDAME
MÄRKIMISVÄÄRSED VAHENDID EL EELARVEST
NAISTE JA MEESTE
VÕRDÕIGUSLIKKUSE VALDKONNALE EL KOHUSTUSTE TÄITMISEKS.

TUNNUSTUSED

European Women's Lobby (EWL) soovib tunnustada oma riiklike liikmesorganisatsioonide panust ja tänada soojalt kõiki esindajaid, kes leidsid aega, et anda EWLi sekretariaadile oma ekspertteadmised ja riiklik tagasiside, eelkõige töörühma Women in Politics.

Toimetaja: Jérphine Andolfatto & Mirta Baselovic

Kaastöötajad: Laura Kaun & Konstantina

Vardaramatou

Kujundus: Esther Rizo Casado

Eesistuja: Réka Sáfrány

Peasekretäri kohusetäitja: Mary Collins

Seda aruannet rahastab Euroopa Liit.

Selle aruande sisu põhineb ainult

Euroopa Naiste Lobby seisukohtadel ega pruugi kajastada Euroopa Liidu arvamust.

Funded by
the European Union

EUROPEAN WOMEN'S LOBBY

1990. aastal asutatud European Women's Lobby (EWL) on Euroopa suurim naisteühenduste katusvõrgustik, mis esindab enam kui 2000 ELi organisatsiooni, kes kogunevad Euroopa ühise feministliku nägemuse nimel kampaaniateks. EWLil on liikmeid 26 ELi liikmesriigis, kolmes kandidaatriigis (Põhja-Makedoonia Vabariik, Serbia, Türgi), Islandil ja Ühendkuningriigis ning 17 üleeuroopalist organisatsiooni, mis esindavad naiste ja tütarlaste mitmekesisust Euroopas. Koos oma liikmetega püüame mõjutada avalikkust ja Euroopa institutsioone toetama naiste inimõigusi ning naiste- ja meestevahelist võrdõiguslikkust.

LISAMATERJALID

Skaneeri!

 @EuropeanWomen

 @europeanwomenlobby

 EuropeanWomen

JUURIGEM LÕPLIKULT VÄLJA PATRIARHAALNE SÜSTEEM JA HOIAKUD, MIS
ÕONESTAVAD KÕIGI NAISTE VÄÄRIKUST
NING SEAVAD NAISTE JA TÛTARLASTE ELUD OHTU

<https://www.womenlobby.org/>

European Women's Lobby, juuni 2023

EUROPEAN WOMEN'S
LOBBY
EUROPÉEN DES FEMMES